



Dr. Sándor Mihályné

Új Sebestyén Gyula- emlékermesek

Az 1963. évi, III. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőtálalkozón, amelynek – akárcsak az idei XI-diknek – szintén egy Pest megyei város, Szentendre volt szíves házigazdája, osztották ki először a *Sebestyén Gyula* emlékérmét, amelyet a Magyar Néprajzi Társaság azoknak a kiváló önkéntes munkásoknak a kitüntetésére alapított, akik országosan kiemelkedő gyűjtő- és szakkörvezetői tevékenységükkel példamutatóan szolgálják a Honismereti mozgalom néprajzi – és azzal szorosan összefonódó nyelvjárási – ágazatának tudománysegítő, közösségi magartatásra, közéleti érdeklődésre, cselekvő hazaszeretetre nevelő törekvéseit.

A hajdani neves tudós, messzeterintő tudánypolitikus és nagy hatású gyűjtésszervező, Sebestyén Gyula (1864–1946) nevével fémjelzett kitüntetést a Hódmezővásárhelyen megrendezett 1981. évi, X. Országos Gyűjtőtálalkozóig harmincöt kiváló honismereti munkás kapta meg. Gödöllőn, a XI. Országos Gyűjtőtálalkozó ünnepélyes megnyitóján, mint 36., 37. és 38. kitüntetettnek, *Hintalan Lászlónak*, *Kóka Rozáliának* és *dr. Sándor Mihálynének* nyújtotta át *dr. Balassa Iván*, a Magyar Néprajzi Társaság elnöke az 1983. évi emlékérmeket.

Alább közöljük a kitüntetések indoklását, amelyet – mint a Társaság szakosztályelnöke – e sorok írója olvasott fel a megnyitóján.

Hintalan László (Gödöllő) mint gyűjtő és mint szakkörvezető egyaránt országosan kiemelkedő eredményeket ért el. Az érdeklődésének és zenetanári felkészültségének megfelelő tárgykörben benyújtott pályamunkái, melyek a hévízgyörki népi gyermekjátékok monografikus igényű összegyűjtéséről tanúskodnak, az Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat 1978-ban és 1980-ban országos, I. díjat nyertek. Terepmunkájának rendszerezett eredményeit Népi gyermekjátékok – Hévízgyörk című könyvében (Szentendre 1980, Pest Megyei Múzeumi Füzetek) tette közzé. Bár a kiadvány könyvtári forgalomba nem került, országos érdeklődést keltett, s rövid idő alatt elfogyott. Könyvében alaposan, szakszerűen, új szempontokat is érvényesítve dolgozta fel tárgyát (Számba vette pl. egy-egy személy teljes játékkészletét), sok tekintetben mintát szolgáltatva a témakör további kutatásához.

Egyéni gyűjtő- és tudományos feldolgozó munkájával párhuzamosan – a budapesti Veres Pálné Gimnázium KISZ néprajzi alapszerveinek (néprajzi szakkörének) vezetőjeként – kimagasló eredményt ért el a hiedelmek és hiedelemmondó feltárásában is. E sikerének titka a szakkörében folytatott, alapos és igényes felkészítő tevékenységében, majd pedig az általa úttörő módon megvalósított, 1978. és 1979. évi, egy-egy hetes tartamú hévízgyörki kutatótábor megrendezésében keresendő. Szakszerűen kidolgozott kollektív gyűjtőmódszerének útmutatása szerint a szakköri tagok kb. 1500 hiedelemmonda-változatot, -törédeket gyűjtöttek össze, s ennek alapján olyan tekintélyes terjedelmű, gondosan rendszerezett anyagú pályamunkákat nyújtottak be az Országos Gyűjtőpályázat ifjúsági tagozatára, hogy 1979-ben és 1980-ban országos I. díjat nyertek velük.

Az utóbbi években, mint népművészeti előadó jelentős részt vállalt a gödöllői Városi-Járásai Művelődési Központ hagyományápoló tevékenységéből, a Galga-völgyi népművészeti közösségek segítéséből, a hagyományörző népi együttesek ismétlődő országos találkozóinak, táji honismereti táboroknak szervezéséből, vezetéséből.

Kóka Rozália (Érd). A bukovinai székely származású gyűjtő a Kaposvári Tanítóképző néprajzi szakkörében került kapcsolatba a gyűjtőmozgalommal. 1965-ben pályázott először egy székely mesemondótól gyűjtött meséivel, melyet további hiánypótló gyűjtései követtek, nemcsak a Bukovinából



Hintalan László



Kóka Rozália (Sági I. felv.)

hazatelepedett székelység, hanem a moldvai magyarság hagyományainak feltárása céljából is. Ez utóbbiakat, fáradtságot és áldozatot nem kímélve jórészt Moldvában gyűjtötte. Kutatót a hazatelepült székelység által elhagyott bukovinai falvakban is. Különösen az úgynevezett kibőjtölés és a halottlítás témakörében tárt fel néprajzi szempontból nagy értékű, újszerű anyagot, amelyet pályamunkáként, illetőleg társasági előadásaival tett hozzáférhetővé, továbbá részben meg is jelentetett a Tiszatáj 1981. 8. számában között, A lézpedi szent leány című tanulmányában.

Több mint egy évtizedes odaadó szakkörvezetői munkásságával (1971 óta vezeti az érdi Bukovinai Székely Népdalkört), valamint későbbi szervező, majd előadóművészi tevékenységével arra törekedett, hogy a hiteles és esztétikailag értékes néphagyományt terjessze a népművészeti mozgalomban. Ennek egyik újtjelzője, hogy 1973-ban, a népdalénekes és mesemondó kategóriában elnyerte a Népművészet Ifjú Mestere címet, továbbá hogy 1977 óta hivatásos előadóművészként is szerepel – elsősorban bukovinai székely, moldvai és gyimesi mese- és mondakincsel – hazai és a határon túli közönség előtt. Ugyanezt a célt szolgálták a különféle pályázatokon (A folklór a mai életben, Szóljatok játsszók, regölők stb.) országos díjat nyert pályamunkái is.

Ezekkel az elismerést érdemlő, sikeres törekvésekkel párhuzamosan, éveken keresztül szervezett és vezetett zenei tábora, valamint a népdalköre mellett létrehozott, általános iskolásokból álló „nótafaiskolája” (amelyben a gyermekek megismerik a hagyományos népi kultúrát, s felkészülnek a későbbi pávaköri szereplésre) nemcsak saját együttese további munkájának megalapozását, elmélyítését célozták, hanem más – részben határon kívüli – népművészeti közösségekkel való együttműködése révén, széles körben szolgálták a népművészeti mozgalom fejlődésének ügyét.

Ugyanezekért a célokért dolgozott pedagógusként, az érdi művelődési központ művészeti előadójaként, illetőleg a helyi tanács oktatási felelőseként, valamint a Honismereti Híradóban, illetőleg a Honismeretben, a Népművelésben és a Pest megyei Hírlapban publikált cikkeivel is.

Dr. Sándor Mihályné (Szentendre). Erdélyben, ahol Brassóban és Székelyudvarhelyen tanult, már korán felébredt érdeklődése a néprajzi kérdések iránt, román nyelvi és főiskolai stúdiumi idején Bukarestben pedig *Iorga* és *Gusti* professzorokat is hallgatta. A felszabadulás után Hosszúpályiba, majd Berettyóújfaluba került pedagógusnak (itt lett az oktatásügy kiváló dolgozója), s ez a vidék lett értékes gyűjtő, szakkörvezető és gyűjtésszervező tevékenységének fő színtere.

Sokoldalú gyűjtőmunkát végzett. Díjnyertes pályamunkái, kéziratos gyűjtései a hagyományos paraszti gazdálkodás ismeretanyagával és szókincsével (Szántás-vetés 1964, Aratás 1970), a környék szötteiseivel (1953), a földrajzi nevekkkel (1970), a vidék tájszavaival, szólásaival, karácsonyi lakodalmi és fonóbeli népszokásokkal, valamint néphittel foglalkoznak. Becsesek terjedelmes kérdőíves adatszolgáltatásai is. Kiemelkedő jelentőségű Berettyóújfalu hiedelemvilága című pályamunkája (1968), melynek módszer-tanilag úttörő jelentőségű feldolgozása nyomtatásban is megjelent. Terjedelmes helytörténeti pályamunkái (1956, 1970), melyek a Déri Múzeumba kerültek, szintén tartalmazznak néprajzi, illetőleg a néprajzi feltárást megalapozó adalékokat. Történeti néprajzi érdekű népi kéziratokat is gyűjtött, s ezeket fel is dolgozta.

Színvonalas gyűjtőmunkájáról tanúskodnak publikációi: Kórójátékok Berettyóújfaluban (Ethn. 1962. 90–102.) – Adatok a berettyóújfalu vízhordáshoz (Uo. 462–464.) – Fűtül való fák (Múzeumi Kurír, Debrecen, 1970. 4. sz. 20–26.) – Egy bihari parasztság hiedelmei (Folklór Archivum, Bp. 1976. 4.